

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

KOLMAS OSAKOND

KOHTUASI KALDA vs. EESTI

(Kaebus nr 35245/19)

KOHTUOTSUS

STRASBOURG

1. märts 2022

Käesolev kohtuotsus on lõplik, kuid seda võidakse keeleliselt toimetada.

KOHTUOTSUS KALDA vs. EESTI

Kohtuasjas KALDA vs. EESTI

Euroopa Inimõiguste Kohus (kolmas osakond) kojana, kuhu kuuluvad
esimees Darian Pavli,
kohtunikud Peeter Roosma,
Mikhail Lobov,
ja *osakonna sekretäri asetäitja* Olga Chernishova,
võttes arvesse:

Eesti kodaniku Romeo Kalda (edaspidi: kaebaja), kes on sündinud 1974. aastal ja keda peetakse kinni Viru vanglas, kelle õigusabitaotlus oli rahuldatud ja keda esindas EIK-is Tallinna advokaat J. Valdma, 26. juunil 2019. aastal inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi: konventsioon) artikli 34 alusel EIK-ile Eesti Vabariigi vastu esitatud kaebust (nr 35245/19);

otsust teavitada kaebusest Eesti riiki (edaspidi: riik), mida esindab Eesti esindaja Euroopa Inimõiguste Kohtus M. Kuurberg välisministeeriumist;
poolte seisukohti;
olles pidanud nõu kinnisel istungil 1. veebruaril 2022,
tegi eelnimetatud kuupäeval järgmise otsuse.

KOHTUASJA SISU

1. Kuigi Viru vangla juhtkond rahuldab kaebaja taotlused pidada oma abikaasaga lühiajalisi kokkusaamisi, jättis vangla rahuldamata kaebaja taotlused selle kohta, et kokkusaamised toimuksid ilma kaebajat ja tema abikaasat eraldava klaasist vaheseinata. Ilma klaasist vaheseinata toimuva kokkusaamise lubamisest keeldumise alusena viitas vangla esialgu vangla sisekorraeeskirja § 31 lõikest 2 tulenevale seadusjärgsele kohustusele kasutada nimetatud vaheseina, kuid osutas hiljem vangla julgeolekunõuetele. Vangla märkis, et kaebaja kannab eluaegset vangistust ning oli korduvalt toime pannud isikuvastaseid kuritegusid (sealhulgas vanglas viibimise ajal). Peale selle sisaldas vangla sisemise ohuhinnangu aruanne märget tema põgenemise ohu ja usalduse kaotuse kui julgeolekuohtude kohta ning kaebajat peeti üldiselt äärmiselt ohtlikuks. Tartu Halduskohus jättis vangla otsuse peale esitatud kaebuse rahuldamata, leides, et vangla sisekorraeeskiri ei võimaldanud vangla juhtkonnal kasutada kaalutusõigust, kui ta otsustas kaebaja taotluste üle kohtuda abikaasaga ilma klaasist vaheseinata. Tartu Ringkonnakohus jättis esimese astme kohtu otsuse muutmata ja lisas, et kaebaja ei ole põhjendanud, kuidas klaasist vahesein tema õigusi rikkus. Samuti märkis nimetatud kohus vangla ohuhinnangu aruandele viidates, et vaidlusalune piirang oli kaebaja ohtlikkust arvestades igal juhul õigustatud. Riigikohus keeldus kaebaja esitatud kassatsioonikaebust läbi vaatamast.

2. Kaebaja kaebas konventsiooni artikli 8 rikkumise üle põhjusel, et tal ei lubatud pidada oma abikaasaga lühiajalisi kokkusaamisi ilma klaasist vaheseinata, märkides, et tal oli lubatud pidada pikaajalisi kokkusaamisi abikaasaga ilma taolise füüsilise takistusest.

EIK HINNANG

KONVENTSIOONI ARTIKLI 8 VÄIDETAV RIKKUMINE

3. EIK ei saa toetada riigi vastuväidet selle kohta, et kaebaja ei ole kandnud märkimisväärset kahju. Peale selle märgib EIK, et kaebus ei ole selgelt põhjendamatult konventsiooni artikli 35 lõike 3 punkti a tähenduses ega vastuvõetamatu ühelgi muul alusel. Seega tuleb kaebus tunnistada vastuvõetavaks.

4. Üldpõhimõtted kinnipeetavate õiguse kohta nende perekonnaelu austamisele ning kinnipeetavate kokkusaamisõiguste piirangute kohta on kokku võetud kohtuasjas *Khoroshenko vs. Venemaa* ([suurkoda], nr 41418/04, punktid 106 ja 116–26, EIK 2015).

5. Vaidlust ei ole selles, et vaidlustatud meede tähendas sekkumist kaebaja „perekonnaellu“, et see oli „kooskõlas õigusaktidega“ ning et sellega sooviti saavutada korratuste ja kuritegude ärahoidmise õiguspäraseid eesmärke ning kaitsta kaasinimeste tervist ja õigusi. Erisuguste meetmete kohaldamine, näiteks kinnipeetava füüsiline eraldamine kokkusaamisele tulnud isikutest klaasist vaheseina abil, võib teatavatel asjaoludel olla julgeoleku kaalutlustel põhjendatud (vt *Khoroshenko*, viidatud eespool, punkt 125; *Resin vs. Venemaa*, nr 9348/14, punkt 31, 18. detsember 2018, ja *Andrey Smirnov vs. Venemaa*, nr 43149/10, punkt 53, 13. veebruar 2018).

6. Viidates riigisisesele kohtupraktikale kaebaja kohtuasjast erinevates kohtuasjades, väitis riik, et vangla sisekorraeeskirja § 31 võimaldab vanglatele mõningase kaalutusõiguse, kui otsustatakse, kas lubada korraldada lühiajaline kokkusaamine ilma klaasist vaheseinata. Siiski järeldasid riigisisesed kohtud praeguses kohtuasjas, et vanglal ei olnud valikuvõimalust seda liiki kokkusaamiste puhul, mida taotles kaebaja. Kuigi Tartu Ringkonnakohus leidis, et vaidlusalune piirang oleks olnud igal juhul kaebaja ohtlikkuse tõttu põhjendatud, ei selgitanud nimetatud kohus, millised olid täpsed kaebajaga seotud ohud, mis olid asjakohased tema taotluste puhul saada kokku oma abikaasaga. Kuigi Tartu Ringkonnakohus viitas vangla ohuhinnangu aruandele, märgib EIK, et aruandes osutas vangla üldsõnaliselt kaebaja karistatusele, tema karistuse raskusele, tema põgenemise ohule ja „usalduse kaotusele“. Kordagi ei selgitanud seda, millist osa mängisid need ohud – mida EIK kahtluse alla ei sea – otsuses jätta rahuldamata kaebaja taotlused olla oma abikaasaga lühiajaliste kokkusaamiste ajal füüsilises kontaktis. Riigisisesed kohtud ei vastanud kaebaja argumendile, mille kohaselt olid kaebajal toimunud kõnealusel ajavahemikul järelevalveta pikaajalised kokkusaamised abikaasaga. Nende kokkusaamiste toimumist kinnitas ka riik. Kuigi riik väitis, et ilma klaasist vaheseinata toimivate kokkusaamistega kaasneb keelatud esemete vanglasse sissetoomise oht, tuleb märkida, et ei vangla juhtkond ega riigisisesed kohtud seda ohtu ei maininud. Kuigi riik viitas üldiselt keelatud esemete sissetoomise ohule, ei põhjendanud riik mingil viisil, kuidas kaebaja või tema abikaasa selles mõttes konkreetset või isiklikku ohtu kujutasid. EIK märgib, et vangistusseaduse § 27 alusel toimuvad lühiajalised kokkusaamised kinnipeetavaga igal juhul vanglaametniku järelevalve all ja vanglaametnikul on õigus kokkusaamine katkestada, kui ametnik tajub, et see tekitab julgeolekuohte, ning et vangla sisekorraeeskirja § 37 alusel otsitakse kinnipeetav ja kokkusaaja enne ja pärast kokkusaamist läbi.

7. Seda arvesse võttes järeldab EIK, et isegi kui riigisisesed õigusaktid võimaldasid vanglale teatava kaalutusõiguse, kui otsustati, kas lubada lühiajaline kokkusaamine ilma klaasist vaheseinata või mitte, ei põhjendanud riigisisesed asutused praeguses kohtuasjas piisavalt ja kontekstipõhiselt, miks õigustasid vaidlusalust piirangut julgeolekuohtude, millele tugineti. Kuigi EIK ei sea kahtluse alla ametivõimude õigust kehtestada piiranguid, kui need on põhjendatud tõelise ja jätkuva ohu tõttu, leiab ta sellegipoolest, et siinses kohtuasjas ei leidnud ametivõimud õiglast tasakaalu aluseks võetud eesmärkide ja kaebaja õiguste vahel.

Asjaolu, et kaebajal lubati samal ajal pidada pikaajalisi kokkusaamisi oma abikaasaga, teha telefonikõnesid ja pidada kirjavahetust, seda järel dust ei muuda.

8. Seega on rikutud konventsiooni artiklit 8.

KONVENTSIOONI ARTIKLI 41 KOHALDAMINE

9. Kaebaja nõudis mittevaralise kahju hüvitamiseks 6000 eurot.

10. Riik leidis, et kui rikkumine tuvastatakse, on see juba iseenesest piisav õiglane hüvitus.

11. Õiglase hinnangu alusel mõistab EIK mittevaralise kahju hüvituseks kaebaja kasuks välja 5000 eurot, millele lisanduvad kohaldatavad maksud.

12. Peale selle peab EIK kohaseks viivise määra sidumist Euroopa Keskpanga laenuintressi piirmääraga, mida suurendatakse kolme protsendipunkti võrra.

SELLEST LÄHTUDES KOHUS ÜHEHÄÄLSELT

1. *tunnistab* kaebuse vastuvõetavaks.
2. *leiab*, et konventsiooni artiklit 8 on rikutud;
3. *leiab*,
 - (a) et vastustajariik peab kaebajale maksma kolme kuu jooksul mittevaralise kahjuna 5000 eurot (viis tuhat eurot), mille lisanduvad kohaldatavad maksud;
 - (b) et eespool nimetatud kolmekuulise tähtaja lõpu ja tasumise vahelise aja eest tuleb eelnimetatud summalt maksta viivist määra järgi, mis vastab viivitatud perioodil Euroopa Keskpanga laenuintressi piirmäärale, suurendatuna kolme protsendipunkti võrra;
4. *Jätab rahuldamata* kaebaja ülejäänud õiglase hüvituse nõude.

Koostatud inglise keeles ja tehtud teatavaks kirjalikult 1. märtsil 2022 kohtureeglite reegli 77 lõigete 2 ja 3 kohaselt.

Olga Chernishova
Osakonna sekretäri asetäitja

Darian Pavli
Esimees